

ק סמ"ק תשובות סימנים
פ"ק ב פנה"א פ"ק
ד ט"ר פ"ק ר"ע
ש ש"ס ת"ר פ"ק
והפ"ק פ"ק
והפ"ק פ"ק

השווה שוות, שלא תהא אמת נכנסת (קמ"א) ואמת יוצאת. ולפתוח "יזהר שלא יכתב" (קמ"ב) * שלש אותיות חוץ (י) לשיטה, (קמ"ג) ואם כתבם (ק"ט) לא פסל: לד. * רשתי אותיות שהם (קמ"א) * תבה אמת לא יכתב חוץ לשיטה: לה. (קמ"ב) * אותיות השם (קמ"ג) צריך שיהיו כלם (ט"ז) בתוך הדף ולא יצא (קמ"ד) מהם כלל חוץ לדף: לו. * יעשה כל פרשיותיה (קמ"ד) פתוחות חוץ מפרשה אחרונה

שערי תשובה

דקא אפלו בדיעבד פסול. רצון בשו"ת מקום שמואל שהביא מושלחן ערוך אבן העזר סימן קכ"ה דגם שם משמע דקא לכתחילה, רק אם נשתנה צורת האות על ידי זה פסול בדיעבד, ולכן דעתו להקל בלפ"ד של ויעבדו שנקנס ראשה לתוך ה"א של וליאבה ולא נקנסו רק נקנס לאורא ע"פ שם בסימן יג, ואין להקל בזה כי אם בשעת הדחק:

שלוש אותיות בזה הרמב"ם מורה, ע"פ שם. ואין אומר דמפני שאחר זה יצאין זאת מכתב שתי אותיות שהם תבה אחת וכו', משמע שתי אותיות שאין תבה אחת מותר אפלו כתבה בת שלש, וקל להבין: (ט"ז) בתוך הדף ולא יצא מהם כלל חוץ. כתב הרב בעל באר שבע בתשובה סוף ספרו דף נב ע"ב, מדייקת פסל לשון משמע אפלו בדיעבד פסול אפלו בפעם שמוט שאין נמחקין, ואפלו הנפסל לשם מאחריו פסול אם יצא חוץ לשיטה, כג"ל להלכה ולא למעשה, עד כאן. והפגן אברהם הקשה עליו דהש"ך בורה דעה סימן רע"ו סעיף ו' כתב, דקצת פוסקים מכשירין פשתלה מקצת השם ע"פ שם סעיף קטן ה משמע לכאורה דכל שכן פשתלה חוץ לשיטה, דהא אפרי מלה נזכר במקרא ואפרי זה לא נזכר במקרא אלא רבט תם ומנא לה לפסל בדיעבד. ובמ"ב סימן נז

באור הלכה

דשפא נעשה כעת הכתיבה, ואם תרצה לומר דנעשה אחר כך שפא הלכה כהר"ז ראשון של הבית יוסף לעיל בסעיף טו דבגניעה אין חילוק, ואפלו להסתמך בספק ספקא באסור מחילה יש להקל בזה לפי מה שכתב שם הנודע ביהודה דבמחוק מקצת אות וצריך נשאר צורתו עליו אין חילוק בזה משום מוחק, ורק מדרבנן, ע"פ שם. אחר כך מצאנו בן בעזות ה' ויחברו בספר ושוועת יעקב ע"פ שם: א"ב * שלש אותיות, ע"פ במשנה ברוך, ומקורו מהא דש"ך יורה דעה בסימן רע"ו סעיף קטן ד, ע"פ שם. וע"פ בבאור הגר"א דמשמע שהוא מסכים גם כן להש"ך דהמחבר סתם פה כהר"א, וע"פ במגן אברהם, ומשמתי תרצו משום קשיה הכא היטב, ע"פ שם. ותפרי מגדים הקשה גם כן זה, אמנם דלא לשויה חס ושלום לרבנו מהגן אברהם כטועה אמרתי לעיל להשב, דמפני דלד אין ראיה להקל בזה, דאפשר דלא בעט רק דמחר לכתב אות אחת מן התבה של שתי אותיות חוץ לשיטה אך שהוא חצי התבה, וכמו שכתב הגר"א לדעת הרמב"ם נולדו מלכוש שפחמיר בזה, ע"פ שם בטעמו. אבל שתי אותיות מן תבה של שלש אותיות דהם רב התבה הנה אמינא דאסור, וכמו שכתב הגר"א באמת לדעת הרמב"ם, לזה קא משמע לן המחבר דשתי אותיות מותר בכל גווי, כן נראה לי בכונתו: ד"ר * שתי אותיות וכו'. אבל לכתב אות אחת מסתה חוץ לשיטה, מותר, כל האחרונים, דלא כלבוש: * תבה אחת, ע"פ במשנה ברוך, כן כתב הראש"ש בהלכות קטנות ופסק ביו"ד דעה כותה. וע"פ במגן אברהם בסעיף קטן מו שכתב דאף הרמב"ם מודה בזה להקל, והגר"א בבאורו כתב שלדעת הרמב"ם אסור בזה: א"ב * יעשה כל פרשיותיה. ע"פ במשנה ברוך מה שכתבתי בשם האחרונים

שוות עם השם, דמאחר דאפשר לתקוני לא מקרי דיעבד, אבל אם היה שם למעלה איה שם, או (קמ"א) בתפילין ומזוזות דאי אפשר למחק משום שלא כסדרן, כשר כך בלי תקון. ויש (קמ"ב) מחמירין אפלו בדיעבד, והסכים עמהם הגאון ר' עקיבא איגר והד"ר המי"ם. אך אם (קמ"ג) בשורות הקלויות אות האחרון בידו' וכדומה, שייכול למשכן, בזה מודו דבין בספר תורה ובין בתפילין ומזוזות ימשך אותן כדי שיהיו שוות עם האות מהשם שייצא חוץ לשיטה, ואין בזה משום שלא כסדרן. וכן אם לא כתב עוד רק שורה אחת (קמ"ד) ובשורה שניה משך השם חוץ לשיטה, יעשה שרשונים אחרים וימשכם שיהיו אריכים עד סוף השם, ובשכיל שורה הראשונה אין קפידא. ודע עוד, דבאותיות הנטפלות להשם (קמ"ה) הסבמת אחרונים דאין להתמיר בדיעבד ביוצא חוץ לשיטה: (קמ"ד) מהם כלל. אפלו (קמ"א) אות אחת, ואפשר דאף רבו כללו, אבל מקצת האות לית לן בה. ואם יצא השם כלו חוץ לגליון העמוד, כשר בדיעבד, ואינו דומה ליוצא אות אחד חוץ לשיטה, דמה שייצא לחוץ הוא תשוב כחילה, וקומא לן ביו"ד דעה רע"ו דמקצת השם אין חילוק, מה שאין כן בזה, כן כתב הב"י יורה דעה סימן קכ"ה, ויזהר א"ר עקיבא איגר בהדושי בסימן זה מחמיר גם בזה, ע"פ שם, אבל בבאור הגר"א מוכח בהדיא כהב"י יורה דעה: א"ב (קמ"ה) כל פרשיותיה. ודעה לומר, מהתפילין של יד, הואיל והן נכתבות בקלף אחד ושנין בהן פתוחה וסתומה, דהיינו, ששפמניית מקום חלק בסוף שיטה אחרונה של פרשה ראשונה כדי תשע אותיות ומתחיל פרשה שלאחריה בראש השיטה בזה השני, הרי פרשה שלאחריה נקרא פתוחה, כמו שבספר תורה נקראת פרשה המתחלת בראש השיטה פרשה פתוחה לכלי עלמא כשיש רוח כדי תשע אותיות לפניה בשיטה הקודמת לה או בסוף שיטה אחרונה שבין הקודם, אבל בתפילין של ראש שהפרשיות נכתבין על ארבעה קלפים אין להקפיד בהן פתוחות וסתומות, אך נהגו לכתחילה להקפיד בזה, כן כתבו האחרונים. וע"פ בבאור הלכה במה שכתבנו בשם הפרי מגדים בזה: (קמ"ו) פתוחות חוץ וכו'. מפני ששלש ראשונות שהם קדש, והיה כי יביאך, שם, הם פתוחות בתורה, ופרשת והיה אם שמע סתומה, לפיכך צריך לכתב בתפילין גם כן בזה, דהיינו, שניית מקום חלק כדי תשע אותיות בסוף שיטה אחרונה שבפרשת קדש, כדי שבפרשת והיה כי יביאך שיתחיל בראש השיטה הראשונה שבין השני תהיה הפרשה פתוחה כמו שהיא בתורה, וכן אחר פרשת והיה כי יביאך כדי שפרשת תהיה פתוחה, אבל פרשת והיה אם שמע יעשה סתומה, ואפן סתומה

שערי תשובה

א"ב (קמ"ה) ב"ה (קמ"ד) באור הגר"א: (קמ"ה) ודקא גם כן בפר מגדים: (קמ"ה) מוכח מהפ"ד דלא מילק בזה לענין דיעבד: (קמ"ה) אחרונים: א"ב (קמ"ה) מגן אברהם: (קמ"ה) פרי מגדים לדעת מהגן אברהם דנעשה דה"פ ע"פ חוץ בדיעבד: (קמ"ה) חב"ד שמואל בשם מהר"א ונ"ס תשובת הקוב"ש שכתב ביו"ד דעה רע"ו בדיעבד מותרין ובשם מהש"ך ע"פ שם: (קמ"ה) פרי מגדים: (קמ"ה) פרי מגדים: (קמ"ה) מגן אברהם בשם מ"ב וי"ד יורה דעה רע"ו ונ"ס אחרונים: (קמ"ה) פרי מגדים: